

Jyväskylän ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijoiden suhtautuminen harjoittelupassiin

**Jaakko Antila
Samuli Välimäki**

**Opinnäytetyö
Helmikuu 2009**

Sosiaali- ja terveysala

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Tekijä(t) Antila, Jaakko Välimäki, Samuli	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 37	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Jyväskylän ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijoiden suhtautuminen harjoittelupassiin		
Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Hintikka, Timo & Palovaara, Marjo		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Jyväskylän ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijoiden tyytyväisyyttä harjoittelupassiin ja siihen liittyviä kehittämishaasteita. Tarkoitus oli selvittää sairaanhoitajaopiskelijoiden halukkuus siirtyä käyttämään sähköistä harjoittelupassia.</p> <p>Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena. Kohteena olivat kaikki Jyväskylän ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijat. Tutkimusaineisto (n=48) kerättiin sähköpostitse. Aineisto käsiteltiin pääasiallisesti kvantitatiivisesti.</p> <p>Tutkimuksen perusteella sairaanhoitajaopiskelijat olivat melko tyytymättömiä harjoittelupassiin. sairaanhoitajaopiskelijat toivat esille paljon harjoittelupassin käyttämiseen liittyviä ongelmia. Ne liittyivät harjoittelupassin muokkaamiseen, käyttämiseen, sisältöön sekä opettajiin ja ohjaajiin. Vastauksien perusteella yksi suurimmista ongelmista tällä hetkellä on perehdyttäminen ja tiedottaminen harjoittelupassin käytön tarkoituksesta, jonka takia sairaanhoitajaopiskelijat eivät ymmärrä harjoittelupassin merkitystä urakehitystä tukevana työkaluna.</p> <p>Johtopäätöksenä voidaan todeta sähköisen harjoittelupassin korjaavan monia nykyisen harjoittelupassin ongelmia. Harjoittelupassi olisi aina kokonainen ja palvelisi sairaanhoitajaopiskelijan urakehityksen seurantaa paremmin ja oikein täytettynä parantaisi sairaanhoitajaopiskelijan työmarkkina-arvoa.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Ohjattu harjoittelu, Harjoittelupassi, Urakehitys, Sairaanhoitajaopiskelija		
Muut tiedot		

Author(s) Antila, Jaakko Välimäki, Samuli	Type of Publication Bachelor's Thesis	
	Pages 37	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title A research of nursing students using practical training passport in JAMK University of Applied Sciences		
Degree Programme Degree programme in Nursing		
Tutor(s) Hintikka, Timo & Palovaara, Marjo		
Assigned by		
Abstract <p>Our research aims to find out if nursing students in JAMK are satisfied with the practical training passport and what parts need to be improved. Also our research aims to study if nursing students are eager to use an online version of the practical training passport.</p> <p>The research was carried out as a survey. The target group was nursing students of JAMK and the questionnaire was sent out using the Digium and the student email service (n=48). The answers were analyzed using quantitative methods.</p> <p>Based on the research the students were not completely satisfied with the practical training passport. After analyzing the answers we found out that students had problems with using the practical training passport. The biggest problems were in introducing and orientating students to using the practical training passport as a tool for their own career development.</p> <p>An online practical training passport would serve the students career development better and it would also solve problems concerning the current practical training passport. The practical training passport should always be used with all of its parts together and doing so it would help students career development progress and would improve the value of the nursing student in the job market.</p>		
Keywords Nursing practice, Practical Training Passport, Career development, Nursing student		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	2
2 SURAKE-HANKE	3
3 URAKEHITYKSEN JA –SUUNNITELMAN TUKEMINEN SAIRAAHOITAJAOPINNOISSA JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULUSSA	4
4 HARJOITTELUPASSIIN LIITTYVÄT TEKIJÄT	5
4.1 Ohjattu harjoittelu.....	5
4.2 Harjoittelun arviointi ja palaute.....	6
4.3 Opettaja ja opiskelija.....	7
4.4 Ohjaaja.....	7
5 TYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TEHTÄVÄ.....	8
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	9
6.1 Tutkimusprosessi.....	9
6.2 Kyselylomakkeen laadinta	10
6.3 Yhteenvedo tapaamisesta Sairaanhoidajaliitossa 20.5.2008.....	10
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	12
7.1 Sairaanhoidajaopiskelijoiden tyytyväisyys harjoittelupassista	12
7.1.1 Motivaatio	13
7.1.2 Perehdytys ja tuki.....	13
7.2 Harjoittelupassi sairaanhoidajaopiskelijan urakehityksen seurannan työkaluna	15
7.3 Ajankäyttö ja kehittämishaasteet.....	16
7.3.1 Nykyisen harjoittelupassin kehittämishaasteet	18
7.3.2 Ohjaajien suhtautuminen	20
7.3.3 Harjoittelupassin ulkonäkö ja muokkaus.....	21
7.4 Sähköinen harjoittelupassi	21
8 POHDINTA.....	22
8.1 Tyytyväisyys harjoittelupassiin	22
8.2 Harjoittelupassin kehittämishaasteet	24
8.2.1 Muotoiluun liittyvät kehittämishaasteet	24
8.2.2 Sisältöön ja käyttämiseen liittyvät kehittämishaasteet.....	24
8.2.3 Opettajiin sekä harjoittelun ohjaajiin liittyvät kehittämishaasteet	25

8.3 Sähköinen harjoittelupassi ja sairaanhoitajaopiskelijan urakehityksen seuranta	26
8.4 Luotettavuuden arviointi.....	27
8.5 Tutkimuksen eettisyys	29
8.6 Jatkotutkimusehdotus	30
LÄHTEET:.....	31

LIITTEET.....	343
LIITE 1. Kyselylomake sairaanhoitajaopiskelijoille.....	33

KUVIOT

<u>KUVIO 1. OVATKO OPISKELIJAT MOTIVOITUNEITA KÄYTTÄMÄÄN HARJOITTELUPASSIA?</u>	13
<u>KUVIO 2. ONKO HARJOITTELUPASSIN KÄYTÖN PEREHDYTYKS OLLUT OPISKELIJOIDEN MIELESTÄ RIITTÄVÄÄ</u>	14
<u>KUVIO 3. HARJOITTELUPASSIN MERKITYS REKRYTOINTITILANTEESSA</u>	16
<u>KUVIO 4. HARJOITTELUPASSIN TÄYTTÄMISEEN KÄYTETTY AIKA</u>	17
<u>KUVIO 5. PITÄVÄTKÖ OPISKELIJAT HARJOITTELUPASSIN KÄYTTÖÄ HELPPONA</u>	17
<u>KUVIO 6. PYSTYVÄTKÖ OPISKELIJAT TÄYTTÄMÄÄN HARJOITTELUPASSIA OHJEIDEN MUKAISESTI</u>	19
<u>KUVIO 7. HALUAVATKO OPISKELIJAT MUOKATA HARJOITTELUPASSISTA OMANNÄKÖISEN</u>	21
<u>KUVIO 8. OPISKELIJOIDEN TYYTYVÄISYYS HARJOITTELUPASSIIN</u>	23
<u>KUVIO 9. OPISKELIJOIDEN KOKEMAT ONGELMAT</u>	23

1 JOHDANTO

Vuonna 2002 Jyväskylän ammattikorkeakoulun opetussuunnitelman tavoitteena oli muun muassa mahdollistaa opiskelijan sujuvan työelämän siirtymisen, urakehityksen käynnistymisen, jatkuvan oppimisen sekä asiantuntijuuden kehittymisen. Myös ohjatun harjoittelun tavoitteena oli kehittää työelämän tarpeisiin suunnattuja opintoja sekä hoitotyön oppimista tiiviissä yhteydessä moniammatillisen tiimin kanssa. Opetussuunnitelma oli myös urakehitystä tukeva ja harjoittelupassin käyttöä kehitettiin urakehitystä tukevana työkaluna. (Mäkelä, Leiwo, Tiikkainen & Heikkilä 2003, 32.)

Keväällä 2000 hahmottui suunnitelma sairaanhoitajan urakehityksestä Keski-Suomessa. Tästä käynnistyi SURAKE-hanke elokuussa 2000. Hankkeen pää-tavoitteena oli valmistaa toimintamalli sairaanhoitajan ammatillisen osaamisen arviointiin sekä edistää urakehitystä. (Sairaanhoitajien urakehitys Keski-Suomessa 2003, 15-17.)

Oittinen, Paalanen, Liimatainen, Mäkelä ja Heikkilä (2003) kertovat artikkelissaan sairaanhoitajaopiskelijoiden urakehityksen tueksi kehitetystä urakansios-ta. Siihen opiskelijat sisällyttävät henkilökohtaisen opintosuunnitelman, amma-tillisen kehittymisen portfolion sekä harjoittelupassin. Opiskelijoiden ohjatun harjoittelun kuvaamiseksi ja seuraamiseksi suunniteltiin harjoittelupassi, johon opiskelija kirjaa jokaisen harjoittelujakson toteutumipaikan, laajuuden, henki-lökohtaiset tavoitteensa, itsearvioinnit sekä harjoittelun ohjaajan kirjalliset ar-voinnit. (Oittinen, Paalanen, Liimatainen, Mäkelä ja Heikkilä 2003, 36-37.)

Tämä tutkimus selvittää sairaanhoitajaopiskelijoiden näkemyksiä harjoittelu-passin käytännöllisyydestä sairaanhoitajaopiskelijan urakehityksen aikana. Tutkimuksen tarkoituksena on saada selville Jyväskylän ammattikorkeakoulun harjoittelupassin kehittämishaasteita käyttäjäkokemusten kautta. Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena ja vastaukset analysoitiin kvantitatiivisen tutki-muksen sisältöanalyysin mukaan. Ajatus tutkimuksen toteuttamiseksi syntyi

koska halusimme tutkia ja kehittää harjoittelupassin käyttöä ja tarkastella sekä pohtia sähköisessä muodossa täytettävän harjoittelupassin tarvetta. Jatkotutkimusaiheena voisi olla harjoittelupassin liittäminen Sairaanhoidajaliiton verkkoportfolioon.

2 SURAKE-HANKE

Urakehitysmallit ovat sairaanhoitajan harjoittelupassin kehittämisen pohjalla. Pappin (2003) mukaan SURAKE-hanke on Keski-Suomen Sairaanhoidopiirin ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja muiden hankekumppaneiden yhteistyönä tekemä hanke. Hankkeen pohjimmaisena ideana on ollut luoda sairaanhoitajan urakehityksen pohjalle yhtenäinen malli. Papp ottaa esiin SURAKE-hankkeesta kolme hänen mielestään olennaista asiaa. Ensimmäisenä hän tuo esille erilaiset osaamisen arvioinnit. Hän kertoo, miten tärkeää on osata arvioida olevaa, haluttua, sekä tarvittavaa osaamista. Toisena tärkeänä asiana hän korostaa tietoa erilaisista tavoista kehittää osaamista. Kolmanneksi hän mainitsee yhteistyön eri asiantuntijaryhmien kesken. Sillä tavalla urakehitysmallia pystyy kehittämään eteenpäin. (Papp 2003, 7-8.)

Sairaanhoitajan uran voidaan ajatella alkavan päätöksestä opiskella alalle. Tämän jälkeen kehitystä tapahtuu eri vaiheiden kautta koko työuran ajan. Sairaanhoitajan identiteetin kehittymistä voi kuvata jatkuvana prosessina, jossa yksilö reflektoi kokemuksiaan, kerää palautetta opiskelijoilta, työtovereilta, opettajilta, ohjatun harjoittelun ohjaajilta ja asiakkailta. Perinteinen käsitys uralla etenemisestä on uraputki, nouseva urakehitysmalli. SURAKE-hanke korostaa sairaanhoitajan urakehityksessä monimuotoisempaa horisontaalista kasvua. Tämä tarkoittaa, että urakehitystä voi tapahtua monella tavalla ja usealla eri tasolla. Olennaisena nähdään osaamisen jatkuva laajentuminen ja monipuolistuminen, sekä verkostojen ja suhteiden lisääntyminen. Urakehitysmallin tarkoitus on, että sairaanhoitajalla on mahdollisuus kehittyä käytännön työssään. Se syventää myös sairaanhoitajan laajaa ammattitaitoa. (Sairaan-

hoitajan urakehitys Keski-Suomessa 2003, 23-24.)

3 URAKEHITYKSEN JA –SUUNNITELMAN TUKEMINEN SAIRAAHOITAJAOPINNOISSA JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Nykyisen ajattelutavan mukaan urakehitys on enemmän oman työmarkkina-arvon ylläpitämistä ja tasapainon löytämistä kuin jatkuvaa nousua uraputkessa. Urasuunnitelman uskotaan antavan voimavaroja sairaanhoitajan työhön ja näin lisäävän työtyytyväisyyttä. (Sairaanhoitajan urakehitys Keski-Suomessa 2003, 24-25.) Oittinen, Paalanen, Liimatainen ja Heikkilä (2003) kertovat tekstissään, että Jyväskylän ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveysalalla sairaanhoitajaopiskelijan harjoittelupassi on osa sairaanhoitajan urakansiota. Urakansio on kehitetty opiskelijan urakehityksen tueksi, sillä kansion avulla voi nähdä opiskelijan kehityksen opintojen alusta työelämään saakka. Urakansion muuna sisältönä harjoittelupassin lisäksi on henkilökohtainen opintosuunnitelma sekä ammatillisen kehittymisen portfolio, jotka tukevat sairaanhoitajaopiskelijan urakehitystä jo opiskelujen aikana. (Oittinen, Paalanen, Liimatainen & Heikkilä 2003, 36.)

Oittinen ja muut (2003) jatkavat kertoen, että harjoittelupassi sisältää merkinnät ohjatuista harjoiteluista, projekteista, kehittämistehtävistä, sekä workshoppeista. Harjoittelupassin pohjimmainen idea on helpottaa opiskelijaa, opettajaa sekä ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjaajaa näkemään opiskelijan ammattitaidon kehittymisen vaiheet ja auttaa heitä ohjaamaan opiskelijan opiskelua urakehityksessä oikeaan suuntaan. Harjoittelupassin yhtenä tärkeänä tarkoituksena on myös tuoda lisää materiaalia rekrytointitilanteeseen, jota opiskelijan tuleva työnantaja voisi hyödyntää. Workshoppäivät ovat yhtenä osana ohjattua harjoittelua ja siitä johtuen osana harjoittelupassia. Workshoppeissa opiskelijoiden on tarkoitus saada oppimistehtävien avulla käsiteltyä käytännön

harjoittelussa opittuja asioita ja tavoitteena on pystyä niiden avulla yhdistämään käytännön teoriaan. Tämän tarkoituksena on nostaa sairaanhoitajaopiskelijan työmarkkina-arvoa. (Oittinen ym 2003, 37.)

Urasuunnittelun yhtenä tavoitteena on työelämään sijoittuminen välittömästi opiskelujen jälkeen. Tämän takia huolella laadittu harjoittelupassi antaa työnantajalle selkeän kokonaisuuden opiskelijan osaamisesta. Harjoittelupassin tarkoituksena on auttaa opiskelijaa opiskelujen aikana ja työhön siirtymisessä. (Sairaanhoitajan harjoittelupassi hoitotyönkoulutusohjelma 2007, 2.)

4 HARJOITTELUPASSIIN LIITTYVÄT TEKIJÄT

4.1 Ohjattu harjoittelu

Irma Oinonen (2000) kirjoittaa tutkimuksessaan Harjoittelun ohjaus eri hoitotyön vaiheissa, että harjoittelu on aina ollut osa sairaanhoitajakoulutusta, mistä käytetään hoitotyön koulutuksessa erilaisia nimiä kuten käytännön opiskelu, käytäntö, kliininen opiskelu tai kliininen harjoittelu. Ohjattu harjoittelu on oppilaitoksen ulkopuolella tapahtuvaa, terveydenhuollon eri toimipisteissä tapahtuvia opintojaksoja. (Oinonen 2000,11.) Uusin nimi ohjatulle harjoittelulle on ammattitaitoa edistävä harjoittelu.

Sairaanhoitajan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen kestää 3,5 vuotta ja on 210 opintopisteen laajuinen (Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto 2009). Hoitotyön koulutuksessa on aina pidetty päämääränä sellaisten hoitajien kouluttamista, jotka osaavat toimia yksilöllisesti ja kokonaisvaltaisesti erilaisissa tilanteissa potilaiden hoidossa (Hinkkanen 2002,7). Käytännön harjoittelu on tärkeää sairaanhoitajan koulutuksessa ja silloin opiskelija saa muodostettua työelämän yhteyksiä, joilla voi olla hyötyä valmistumisen jälkeenkin (Meretoja, Häggman-Laitila, Lankinen, Sillanpää, Rekola & Eriksson 2006,10).

Opiskelija pääsee myös ohjatun harjoittelun avulla tutustumaan työelämään. Opinnoista noin kolmasosa on harjoittelua, jotka toteutetaan useissa erilaisissa terveydenhuollon ympäristöissä. Näin opiskelija saa laajan kuvan erilaisista työpaikoista ja osan harjoitteluista voi myös suorittaa ulkomailla. (Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto 2009.) Sairaanhoidaja tarvitsee hoitotyössä laajaa tietoperustaa asiantuntevuuden perustaksi, pelkkä tieto ei riitä vaan täytyy osata käyttää sitä ja soveltaa sitä käytäntöön. Tietojen ja taitojen lisäksi yhteistyö työympäristön kanssa auttaa opiskelijaa muodostamaan oman ammattitaidon. (Hinkkanen 2002,7.)

Heinonen (2003) mainitsee harjoittelun olevan terveystieteiden koulutuksessa olennaista. Ohjattu harjoittelu toteutetaan terveydenhuollon toimintayksiköissä kuten terveyskeskussairaaloissa, sairaalan osastoilla tai terveysasemilla. Heinonen mainitsee, että Opetusministeriö vahvisti 25.6.2003 koulutusohjelmapäätöksessä ohjatun harjoittelun pituudeksi sairaanhoitajakoulutuksessa 50 opintoviikkoa eli 75 opintopistettä. (Heinonen 2003, 16.)

Harjoittelusta on hyötyä sekä opiskelijalle, että harjoittelupaikalle. Harjoittelu- paikka saa opiskelijan kautta tietoa ajantasaisesta sairaanhoitajan koulutuksesta ja saa uusinta tietoa hoitotyön tutkimuksista. Opiskelijat ovat myös potentiaalisia uusia työntekijöitä harjoittelupaikalle. Opiskelija saa harjoitteluis- taan myös paljon, sillä työnantaja voi tarjota opiskelijalle mahdollisesti opin- näytetyön aiheen ja opiskelija saa käytännön kokemusta teoriassa oppimis- taan hoitotyön taidoista. (Sosiaali- ja terveystieteiden opiskelija harjoittelijaksi 2008.)

4.2 Harjoittelun arviointi ja palaute

Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden yksikössä arviointi ja palaute tulee aina perustaa opiskelijan aikaisempaan osaamiseen, opintojen vaiheeseen ja asetettuihin tavoitteisiin. Harjoittelun lopuksi opiskelija, ohjaaja ja opettaja keskustelevat ja arvioivat harjoittelun tavoitteiden saavuttamista. Opiskelija laatii harjoittelusta raportit johon sisältyy ohjaajan palaute sekä ar-

viointi. Opettaja vastaa kokonaisarviointista. (Harjoittelu sosiaali- ja terveystalalla, 2008.)

4.3 Opettaja ja opiskelija

Hinkkanen (2002) määrittelee pro-gradu tutkielmassaan erilaisia käsitteitä, kuten opettaja-käsitteen. Opettajalla on selvä rooli ammattitaitoa edistävissä käytännön harjoittelussa. Hoitotyön opettaja vastaa aina käytännön harjoittelusta. Hänen tehtäviensä määrittelevät erilaiset lait ja säädökset. Hinkkanen mainitsee, että käytännön harjoittelun opettajan rooli on ristiriitainen ja epäselvä. Epäselvyyttä on edesauttamassa se, että opettaja on eri organisaation palveluksissa kuin harjoittelun ohjaaja. (Hinkkanen 2002, 9.)

Hoitotyön opettajalla on käytännön harjoittelujen yhteydessä monta erilaista tehtävää. Opettajan tulee antaa opiskelijalle käytännön harjoittelun erilaisia valmistelutehtäviä, tarkkailla ja tukea opiskelijaa sekä antaa arviointiin liittyviä tehtäviä. Opettajan tärkeimpiin tehtäviin kuuluu harjoittelupaikkojen valmisteleminen ja perehdyttäminen. (Hinkkanen 2002, 9.)

Lehtola ja Vehkaperä (2008) kuvaavat opiskelijan tärkeimmäksi tehtäväksi pystyä ohjatussa harjoittelussa yhdistämään teoriassa opitut tiedot käytännön taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa. Opiskelijan oppimisessa tärkeimmiksi asioiksi kirjoittajat kuvaavat opiskelijan motivaation lisäksi opiskelijan ja ohjaajan välisen vuorovaikutuksen. (Lehtola & Vehkaperä 2008, 12-13.)

4.4 Ohjaaja

Lehtola ja Vehkaperä (2008) avaavat tutkielmassaan ”ohjaaja” käsitettä. Ohjaajana voi toimia terveysalan ammattilainen ja hän on ammattitaitoa edistävissä harjoittelussa tärkeässä asemassa, opiskelijan ammattitaidon kehittämisen ja urakehityksen kannalta. Ohjaajan tulee myös havaita itsessään kehittymishaasteita ja hänen on tarvittaessa osattava hankkia uutta tietoa ja vastaanottaa sitä. Ohjaajana toimivan täytyy hallita hoitotyöstä niin klininen, teoreettinen kuin eettinenkin osa-alue. (Lehtola & Vehkaperä 2008, 5-6.)

Lehtola ja Vehkaperä (2008, 6-7) jatkavat, että opiskelijan ja ohjaajan välinen vuorovaikutus on tärkeä tekijä opiskelijan oppimistilanteessa ja vaikuttaa tilanteen onnistumiseen. Ohjaajan asenteet vaikuttavat myös opiskelijan oppimiseen. Ohjaajan antama jatkuva rakentava palaute ja toiminnan arviointi on tutkimuksen mukaan hyvän ohjaussuhteen perustana ja rakentavaan palautteeseen liittyy se, että ohjaaja tunnistaa opiskelijan osaamistason ja kyvyn vastaanottaa tietoa. (Lehtola & Vehkaperä 2008, 6-7.)

Lehtola ja Vehkaperä (2008, 10) kertovat myös, että ohjaajan toimiminen roolimallina opiskelijalle on opiskelijoiden mielestä yksi tärkeimmistä tehtävistä. Opiskelija saattaa hakea ohjaajista malleja joita voi sitten itse käyttää tulevaisuudessa toimiessaan itse hoitoalan ammattilaisena. Opiskelijan omalla motivaatiolla on erittäin suuri merkitys ohjauksen onnistumisen kannalta, vaikka ohjauksessa ei olisi vikaa. (Lehtola & Vehkaperä 2008, 10.)

5 TYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TEHTÄVÄ

Tämän tutkimuksen tarkoitus on selvittää harjoittelupassin käyttäjäkokemuksia ja saada selville hoitotyön opiskelijoiden tyytyväisyys harjoittelupassista. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää harjoittelupassin vahvuuksia sekä ilmenneitä kehittämishaasteita ja syventää harjoittelupassin taustoja tutkitusta tiedosta ja tutkia sen merkitystä sairaanhoitajaopiskelijan ammatilliseen urakehitykseen. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu voi käyttää tutkimuksen tuloksia harjoittelupassin kehittämiseen. Tutkimuksen taustalla on tavoite saada harjoittelupassi sähköiseen muotoon Sairaanhoitajaliiton verkkoportfolioon.

Tehtävät:

1. Selvittää opiskelijoiden tyytyväisyys nykyiseen harjoittelupassiin.
2. Selvittää, minkälaisia ongelmia sairaanhoitajaopiskelijat ovat kohdanneet harjoittelupassia käyttäessä.
3. Millä tavalla sähköinen harjoittelupassi helpottaisi sairaanhoitajaopiskelijan urakehityksen seuranta.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Harjoittelupassille lähdettiin tutkimaan sopivaa toimintaympäristöä, jossa sairaanhoitajaopiskelijat pystyisivät ylläpitämään sitä paikasta riippumatta Internetin välityksellä. Looginen vaihtoehto oli Sairaanhoitajaliiton verkkoportfolio. Sairaanhoitajaliittoon otettiin yhteyttä ja ehdotettiin yhteistyötä sähköisen sairaanhoitajan harjoittelupassin toteuttamiseksi.

6.1 Tutkimusprosessi

Opinnäytetyön ohjaajien Marjo Palovaaran ja Timo Hintikan ehdotuksesta tehtiin kyselytutkimus, jolla selvitettiin opiskelijoiden tyytyväisyyttä sekä kehittämisideoita harjoittelupassiin. Tutkimuksen tuloksilla oli tarkoitus esitellä harjoittelupassin vahvuuksia ja kehittämishaasteita Sairaanhoitajaliitolle. Päätimme käyttää kyselytutkimuksen tuloksia opinnäytetyön aiheena. Tutkimusmenetelmänä oli kyselytutkimus, jossa kohderyhmänä olivat hoitotyön opiskelijat Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Tutkimusta varten laadittiin kyselylomake (Liite 1.) jossa oli kysymyksiä harjoittelupassin käytöstä. Lomake lähetettiin sähköpostitse 200:lle hoitotyön opiskelijalle Digium-ohjelman avulla.

Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena, joka on survey-tutkimuksen keskeinen metodi. Gallututkimus on yksi parhaiten tunnetuista survey-tutkimuksen muodoista. Survey-tutkimuksen avulla kerätty aineisto käsitellään pääsääntöisesti kvantitatiivisesti. Aineisto on survey-tutkimuksessa standardoitu eli kaikille kyselyyn vastanneille kysymykset olivat täsmälleen samanlaisia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 180-181.)

6.2 Kyselylomakkeen laadinta

Opiskelijoille suunnattu kyselylomake (Liite 1.) koostui 14:sta kysymyksestä joista kaksi oli avoimia kysymyksiä, kuusi monivalintakysymystä joissa oli myös mahdollisuus perustella omaa kantaansa kirjallisesti, yksi harjoittelupassin täyttämiseen liittyvä aikakysymys ja loput viisi kysymystä olivat puolesta/vastaan väittämiä. Kysymyksiä laatiessa tarkoituksena oli tuoda esille opiskelijoiden mielipiteet harjoittelupassista mahdollisimman monipuolisesti. Kysymyksillä haluttiin saada selville opiskelijoiden kehittämisideoita ja halukkuutta käyttää sähköistä harjoittelupassia.

6.3 Yhteenveto tapaamisesta Sairaanhoidajaliitossa 20.5.2008

Olimme esittelemässä ajatusta sähköisestä harjoittelupassista Sairaanhoidajaliitossa. Esittelimme Jyväskylän ammattikorkeakoulun harjoittelupassia sekä tekemämme kyselytutkimuksen tuloksia. Sairaanhoidajaliiton järjestöpäällikkö Aura Matikaisen ja ATK-vastaavan sekä opiskelijavastaavan mielestä esitetty idea sähköisestä harjoittelupassista oli hyvä ja toteutettavissa. Harjoittelupassi sopisi Sairaanhoidajaliiton verkkoportfolioon hyvin ja tukee heidän suunnittelemansa sovelluksen pohjaa. He ovat keskittyneet kehittämään sairaanhoidajan kliinistä urakehitystä erityispätevyyden hankkimiseksi. Harjoittelupassin ominaisuudet, kuten ohjaajan palaute ja itsearviointi on helppo toteuttaa heidän kehittämillään verkkotyökaluilla.

Harjoittelupassin toimintahahmotelma Sairaanhoidajaliiton verkkoportfoliossa.

Opiskelija lähettää ohjaajan sähköpostiin harjoittelupassin luku- ja kirjoitusavaimen joka on käytössä määritellyn ajan, esimerkiksi vain kertaluontoisesti. Avain on opiskelijan ohjaajalle sähköpostiin lähettämä linkki. Ohjaaja voi näin tutustua opiskelijan harjoittelupassiin ja kirjoittaa arvioinnin kun hänelle sopii. Kun arviointi on annettu, linkki lukittuu, eikä ohjaaja pääse enää lukemaan tai kirjoittamaan harjoittelupassia. Sama toiminta-ajatus pätee myös ohjaaviin opettajiin. Heille on myös mahdollista määritellä omat käyttäjäoikeudet.

Sairaanhoidajaliitto halusi tietää harjoittelupassin taustalla olevat tutkimukset ja tietoa muiden ammattikorkeakoulujen käytössä olevista arviointimenetelmistä. He eivät lähde kehittämään harjoittelupassia ainoastaan Jyväskylän ammattikorkeakoulun käyttöön vaan haluavat sen olevan yleisesti käytössä kaikille n. 7000:lle Sairaanhoidajaliiton opiskelijajäsenelle. Harjoittelupassi sähköinen versio verkkoportfoliossa voisi olla aikaisintaan käytössä syksyllä 2009. Passin ulkoasun muokkaaminen ei tule olemaan mahdollista. Opiskelija voi lisätä passiin ainoastaan esimerkiksi oman valokuvansa. He halusivat tietää, mitkä ovat eri harjoittelujaksojen nimet eri ammattikorkeakouluissa ja mitkä voisivat olla yhteisiä nimikkeitä. Näitä nimikkeitä on myös mahdollista muuttaa. Harjoittelupassi sisältäisi koulun tavoitteet, itsearviointin ja ohjaajan arvioinnin. Harjoittelupassiin on mahdollista sisällyttää todistus suoritetuista lääkelaskuista. Tämä antaisi jokaiselle koululle mahdollisuuden muokata harjoittelupassia omien tarpeidensa mukaiseksi.

Ennen sähköisen harjoittelupassin kehitystyötä täytyy tutkia harjoittelupassin teoreettisia taustoja ja muiden ammattikorkeakoulujen sairaanhoitajaopiskelijoiden urakehityksen seurantaan. Ongelma on harjoittelupassin kehittäminen yleiseen käyttöön, koska jokaisella ammattikorkeakoululla on jo käytössä oma opintosuunnitelmansa.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimukseen vastasi 48 opiskelijaa 200:sta eli vastausprosentti oli 24. Vastaajista 48 prosenttia oli kolmannen vuosikurssin opiskelijoita. Tämän perusteella suurimmalla osalla vastaajista on tarpeeksi kokemusta harjoittelupassin käytöstä, jotta tutkimustulokset ovat tältä osin luotettavia. Yli 90 prosenttia vastaajista oli naisia. 63 prosenttia vastaajista suorittaa sairaanhoitajantutkintoa ja loput kättilön tai terveydenhoitajan tutkintoa, jotka myös täyttävät harjoittelupassia, kuten sairaanhoitajaopiskelijat. Pääasiallisesti tutkimus on suunnattu sairaanhoitajaopiskelijoiden harjoittelupassin kehittämiseen.

Tutkimuksen tulosten analysointi oli haastavaa, koska kysymyksissä oli puolesta/vastaan väittämiä, joissa oli mahdollisuus kuvailla mielipidettään myös sanallisesti. Vastausprosenttien lisäksi nämä opiskelijoiden kommentit toivat lisäarvoa tutkimuksen tulosten analysointiin. Avoimia kysymyksiä tarkastelimme kysymyskohtaisesti ja jaoin vastaukset positiivisiin, negatiivisiin sekä neutraaleihin.

7.1 Sairaanhoitajaopiskelijoiden tyytyväisyys harjoittelupassista

Opiskelijoista tyytyväisiä harjoittelupassiin olivat 29 prosenttia ja 71 prosenttia ei ollut tyytyväisiä nykyiseen harjoittelupassiin. Tyytymättömiä pyydettiin perustelemaan vastaustaan. Yhteensä tyytymättömiä oli 32, heistä 29 perusteli vastaustaan kirjallisesti.

Opiskelijat toivat avoimissa vastauksissaan esille hyvin paljon kehitysehdotuksia ja kritiikkiä harjoittelupassia kohtaan. Opiskelijat ovat kohdanneet ongelmia muun muassa siinä, etteivät sivunumerot täsmää harjoittelupassia täyttäessä ja he kokevat arvioinneille varatun tilan puutteelliseksi. Fonttia ja riviväliä on vastaajien mukaan myös hankala muuttaa automaattisten asetusten vuoksi.

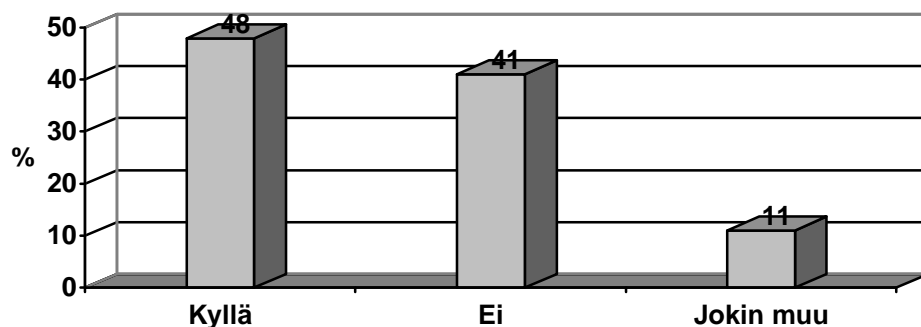
”Mielestäni koko harjoittelupassikäytäntö on turha”

”Se on jotenkin monimutkainen ja vaikea (harjoittelupassi)”

7.1.1 Motivaatio

Opiskelijoita pyydettiin kertomaan ovatko he motivoituneita käyttämään harjoittelupassia. Vastaajista 48 prosenttia ei ollut motivoitunut, 41 prosenttia kertoi olevansa motivoitunut. (Kuvio 1.) Loput 11 prosenttia vastasi ”jokin muu mikä” ja heistä kaikki viisi kuvailivat motivaatiotaan harjoittelupassin käytöstä avoimessa kohdassa. Vastauksissa opiskelijat tuovat esille täyttävänsä harjoittelupassia, koska on pakko.

”Tavoitteiden ja arvioinnin osalta kyllä, muuten en.(passin käyttäminen)”

KUVIO 1. Ovatko opiskelijat motivoituneita käyttämään harjoittelupassia?

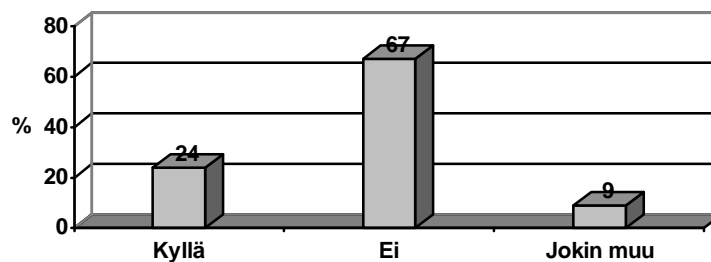
7.1.2 Perehdytys ja tuki

Kysyttäessä opiskelijoilta harjoittelupassin perehdytyskoulutuksen riittävydestä 24 prosenttia (Kuvio 2.) koki ammatillinen kasvu-kurssilla sekä harjoitteluin-foissa saadun perehdytyksen olleen riittävää. Kuvion 2 mukaisesti 67 prosent-

tia koki koulutuksen riittämättömäksi. Loput 9 prosenttia vastasivat ”jokin muu mikä” ja kertoivat kantansa kirjallisesti. Heidän vastauksensa vaihtelivat. Osa kuvasi perehdytystä riittäväksi ja osa kertoi, että olisi tarvinnut enemmän tietoa.

”En tiedä, kun muistikuvat niistä luennoista ovat hämäriä, enkä tiedä olinko kaikilla paikalla.(perehdytys) ”

”Melko riittävää (perehdytys)”

KUVIO 2. Onko harjoittelupassin käytön perehdytys ollut opiskelijoiden mielestä riittävää

Opiskelijoita pyydettiin avoimessa kysymyksessä kertomaan, minkälaista perehdytystä harjoittelupassin käyttöön he ovat saaneet. Yhteensä 42 opiskelijaa vastasi kysymykseen. Opiskelijoista viisi kertoivat, etteivät ole saaneet minkäänlaista perehdytystä sen takia, että ovat tulleet siirto-opiskelijoina Jyväskylän Ammattikorkeakouluun. Vastaajista ainoastaan yksi sanoo saaneensa opiskelujen alussa hyvän ohjauksen opettajilta. Loput 36 vastaajaa kertovat, etteivät ole saaneet kunnollista perehdytystä harjoittelupassin käyttöön tai ovat saaneet sitä vain lyhyesti opiskelujen alussa.

Kysyimme opiskelijoilta millaista tukea he ovat saaneet harjoittelupassin käytössä. Opiskelijat toivat esille opettajilta saadun tuen riittämättömyyden. Kysymys oli avoin ja siihen vastasi 35 opiskelijaa. 21 vastaajan mukaan saatu tuki oli ollut heikkolaatuista tai olematonta. Kolme opiskelijaa pitivät tukea riittävänä ja loput 11 vastaajaa eivät ole joko tarvinneet tukea tai eivät osanneet määritellä tuen laatua tai määrää.

”Passin täyttöö on opastettu, mutta käytännössä olen sitä oppinut käyttämään kantapään kautta.”

”Opiskelun aloituksessa täyttöön kannustettiin, muttei juurikaan opastettu.”

”Koulun alussa tutoropettaja kertoi siitä lyhyesti (harjoittelupassi) ja kertoi mistä se löytyy. Mutta ei sitä muista, kun siinä alussa tulee niin paljon uutta asiaa.”

Kolme vastaajaa, jotka pitivät tuen laatua huonona, kokevat saaneensa tuen sijasta enemmän painostusta ja muistutusta harjoittelupassin välttämättömydestä.

” ”Täyttäkää harjoittelupassia” Jo opiskelun alussa olisi ehkä voinut mainita mitä kuhunkin kohtaan tulee.”

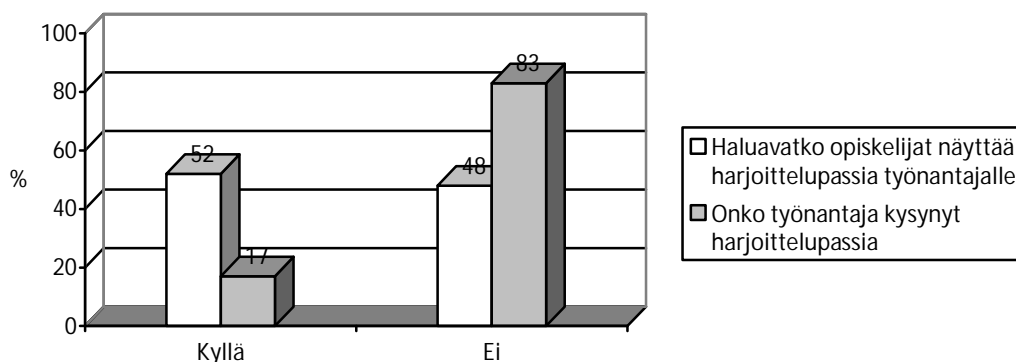
7.2 Harjoittelupassi sairaanhoitajaopiskelijan urakehityksen seurannan työkaluna

Opiskelijoista 52 prosenttia esittelisivät harjoittelupassia työnantajalle, koska se kertoo heistä oleellisia asioita mahdollisena työntekijöinä tai harjoittelijana. Vastaajista 48 prosenttia eivät haluaisi esitellä harjoittelupassia työnantajalle.

Vastaajista 83 prosenttia vastasi kuitenkin, ettei harjoittelupassia ole kysytty. 17 prosenttia vastaajista kertoo, että heiltä on kysytty harjoittelupassia työharjoittelun tai työssäolon aikana. (Kuvio 3.)

Tutkimuksessa kysyttiin haluavatko opiskelijat lisätä harjoittelupassiin työtodistuksia ja muita urakehitystä tukevia asiakirjoja. Vastaajista 51 prosenttia haluaisi pystyä lisäämään harjoittelussa ja työssä oppimiaan klinisiä taitoja harjoittelupassiin. Vastaajista 31 prosenttia ei haluaisi lisätä. Loput 18 prosenttia, joita oli kahdeksan, vastasi ”jokin muu mikä” ja seitsemän kertoi mielipiteensä kirjallisesti. Heistä osa vieroksuu ajatusta ja haluaisi sen olevan vapaaehtoista, sillä kaikkien pitää osata kuitenkin samat kliniset taidot.

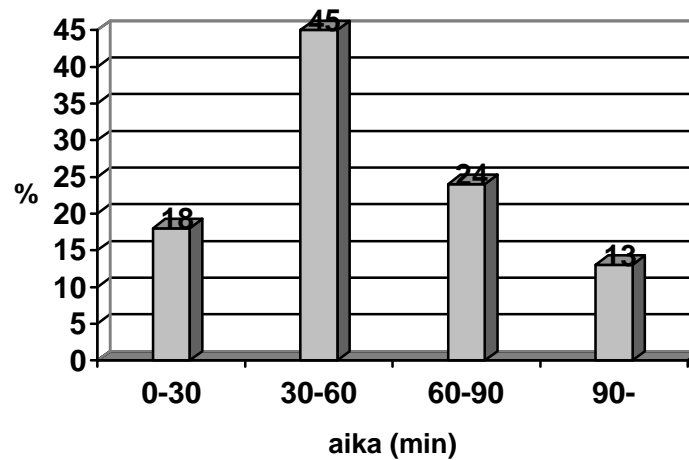
”Minun mielestäni sen tulee olla nimenomaan harjoittelupassi, työtodistukset tulee olla erillään.”

KUVIO 3. Harjoittelupassin merkitys rekrytointitilanteessa

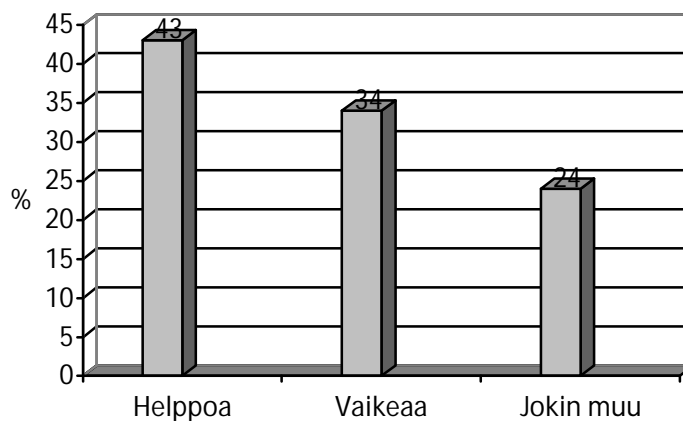
7.3 Ajankäyttö ja kehittämishaasteet

Tutkimuksessa kysyttiin paljonko aikaa opiskelijat käyttävät harjoittelupassin täyttämiseen harjoittelun jälkeen. Suurin osa kertoi käyttävänsä harjoittelupassin täyttämiseen 30-60 minuuttia jokaisen harjoittelun yhteydessä. (Kuvio 4.)

KUVIO 4. Harjoittelupassin täyttämiseen käytetty aika

Kyselyyn vastanneista opiskelijoista 43 prosenttia pitää passin täyttämistä helppona. (Kuvio 5.) Harjoittelupassin täyttämistä kuvaa vaikeaksi 34 prosenttia vastaajista. Loput 24 prosenttia vastasivat ”jokin muu mikä”. Heistä neljä piti täyttämistä hankalana, kolme opiskelijaa piti sitä helppona ja loput kolme vastasivat neutraalisti.

KUVIO 5. Pitävätkö opiskelijat harjoittelupassin käyttöä helppona.

Opiskelijat kuvailivat harjoittelupassin täyttämistä avoimissa vastauksissa:

”Rasittavaa, turhauttavaa.”

”Kohtalaisen helppoa”

”Riippuu harjoittelusta ja ohjaavasta opettajasta.”

Opiskelijoilta kysyttiin miten he muuttaisivat harjoittelupassia, jos saisivat siihen mahdollisuuden.

”Yksinkertaistaisin sitä.”

”Nykyaikaisemmaksi, selkeämmäksi, tyylikkäämmäksi.”

”Joku sähköinen versio voisi olla hyvä tms. Ainoat sivut joita passissa käytän on omat tavoitteet ja arviointilomakkeet.”

7.3.1 Nykyisen harjoittelupassin kehittämishaasteet

Vastaaajilta kysyttiin myös, minkälaisia ongelmia he ovat kohdanneet harjoittelupassia täyttäessä. Opiskelijoilla ei ollut ongelmia harjoittelupassin sisällön tuottamisessa. Kaikki ongelmat olivat suurimmaksi osaksi teknisessä täyttämässä ja harjoittelun hyväksyttämässä.

Kuudessa vastauksessa ongelmat liittyivät opiskelijoiden mukaan opettajiin. Opiskelijat mainitsevat vastauksissaan esimerkiksi, että passi voi unohtua opettajalle ja opettajat saattavat hukata ainoan kappaleen opiskelijan passista. Opiskelijat kokevat opettajilta allekirjoitusten hakemisen ja odottamisen hankalaksi.

Seitsemäntoista vastaajaa kertoi ongelmaksi passin muotoilun hankaluuden.

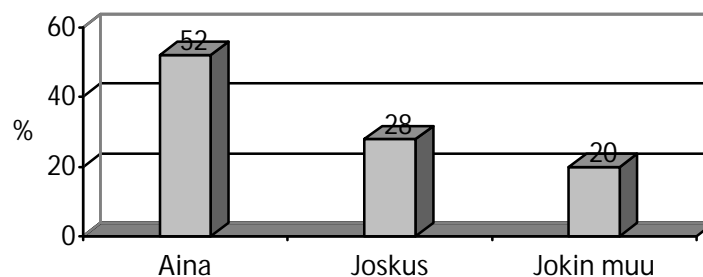
”Kun passia täyttää tietokoneella, aina ei saa haluttuja välejä lyötyä tai teksti menee sivulle, jonne sitä ei haluaisi.”

”Logiikka, selkeys ja käytännöllisyys uupuu... Hirveä sivunivaska, mistä ei ikinä tiedä, onko tarpeeksi sivuja, mihin kohtaan tulee milloinkin allekirjoitus, mistä ja keneltä.”

Vastaajista 52 prosenttia kertoi aina täyttäneensä passia ohjeiden mukaisesti ja 28 prosenttia vastasi ”joskus”.(Kuvio 6.) Opiskelijoista 20 prosenttia vastasi ”jokin muu mikä” ja tästä ryhmästä kahdeksan vastaajaa perusteli kantaansa kirjallisesti.

”Alussa, kunnes kyllästyin, oli hankalaa.”

”Niiltä osin, kun se on ollut järkevää esim. harjoittelujen arvioinnit kyllä.”

KUVIO 6. Pystyvätkö opiskelijat täyttämään harjoittelupassia ohjeiden mukaisesti

7.3.2 Ohjaajien suhtautuminen

Neljäkymmentä opiskelijaa vastasi avoimeen kysymykseen, miten harjoittelun ohjaajat suhtautuivat harjoittelupassin käyttämiseen. Enimmäkseen positiivisia kokemuksia oli ollut kymmenellä vastaajalla. Negatiivisina kokemuksiaan luonnehti enimmäkseen 18 vastaajaa. Loput 12 kuvasivat kokemuksiaan vaihteleviksi. Myönteisesti vastanneet opiskelijat kertoivat ohjaajien kokevan harjoittelupassin kirjallisen palautteen antamisen helpommaksi, kuin numeraalisen arvioinnin. Negatiiviset kokemukset johtuvat vastausten perusteella enimmäkseen siitä, että ohjaajat eivät ole kiinnostuneita harjoittelupassin täyttamisestä, eivätkä ymmärrä harjoittelupassin merkitystä opiskelijan ammatillisen kehittymisen seurantatyökaluna tai eivät keksi mitään kirjoitettavaa. Neutraalisti vastanneet kertovat ohjaajien mielenkiinnon harjoittelupassin täyttämiseen vaihtelevan paljon. Yksi vastaajista kertoo, että osa ohjaajista ei jaksakaan lukea edellisten harjoittelujen arviointeja läpi ollenkaan, mutta osa lukee koko harjoittelupassin.

Ohjaajiin liittyviä ongelmia, joita opiskelijat kohtasivat, olivat seuraavia:

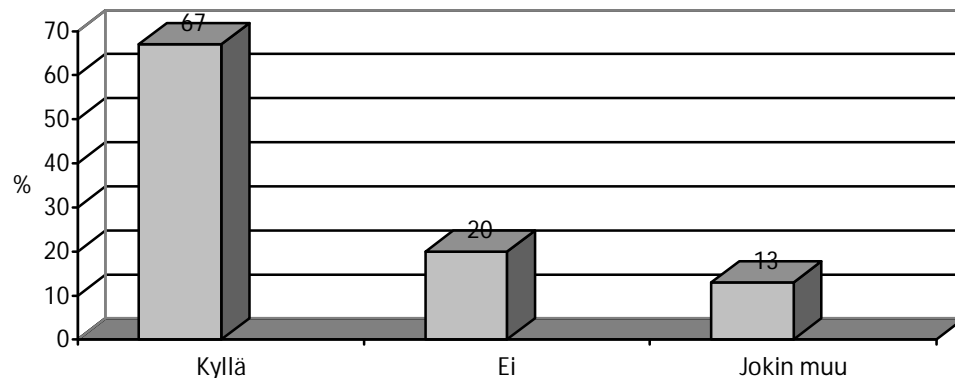
- Ohjaajat eivät ehdi perehtyä harjoittelupassiin.
- Ohjaajien rooli harjoittelupassin täytössä on epäselvä.
- Arviointi ja ammatillisen kehittymisen kartoitus menevät sekaisin.
- Joidenkin ohjaajien haluttomuus käyttää tietokonetta passin täyttämässä.
- Jotkut ohjaajat haluaisivat täyttää passin tietokoneella, mutta se ei aina onnistu .

Kahdeksassa avoimessa vastauksessa puhuttiin ohjaajiin liittyvistä ongelmista.

”Ohjaaja kokee harjoittelupassin täyttämisen ylivoimaisen hankalana.”

7.3.3 Harjoittelupassin ulkonäkö ja muokkaus

Harjoittelupassin ulkonäkö tuli myös esille tutkimuksessamme. Opiskelijat luonnehtivat sitä ”paksuksi paperi nivaskaksi” ja he myös kritisoivat sitä, ettei täyttämässä saa käyttää luovuutta eikä väriä. Kysyimme vastaajilta harjoittelupassin ulkoasun muokkaamisesta. Tavoite oli selvittää haluavatko opiskelijat siitä persoonallisemman. Huomattavasti suurempi osa vastaajista haluaisi pystyä muokkaamaan passia. Vastaajista 67 prosenttia vastasi myönteisesti, 20 prosenttia kielteisesti ja 13 prosenttia vastasi jokin muu mikä (Kuvio 7.) Heistä kaikki perustelivat kantansa kirjallisesti. Kuudesta vastauksesta kaksi eivät ota asiaan kantaa, kolme haluaisi muokata harjoittelupassia hieman ja yksi vastaaja kertoi, ettei haluaisi käyttää harjoittelupassia ollenkaan.

KUVIO 7. Haluavatko opiskelijat muokata harjoittelupassista omannäköisen.

7.4 Sähköinen harjoittelupassi

Opiskelijoita pyydettiin avoimesti vastaamaan mitä mieltä he olisivat, mikäli harjoittelupassi siirrettäisiin verkkoon. Yhteensä 43 vastaajaa olivat sekä puolesta että vastaan. Sähköistä harjoittelupassia puolsi 33 ja vastaan oli 10. Suurin vastustus liittyi verkkotyöskentelyn lisääntymiseen opiskelussa ja he eivät halua lisätä sitä harjoittelupassilla. Opiskelijat myös pelkäävät, että passia

jäisi kokonaan työnantajalta ja harjoittelun ohjaajalta näkemättä, koska se olisi kokonaan verkossa, eikä tulostusmahdollisuutta olisi. Harjoittelupassi koettiin myös olevan nykyisessä muodossaan henkilökohtaisempi kuin sähköinen harjoittelupassi tulisi olemaan. Ongelmaksi mainittiin myös, ettei omista nettiyhteyttä, mikä pakottaisi työskentelemään enemmän koululla. Opiskelijat pohtivat myös minkälaisia ongelmia tulisi, jos opettajan pitäisi sähköisesti hyväksyä harjoittelu ja kenellä olisi oikeus lukea heidän henkilökohtaista harjoittelupassiaan.

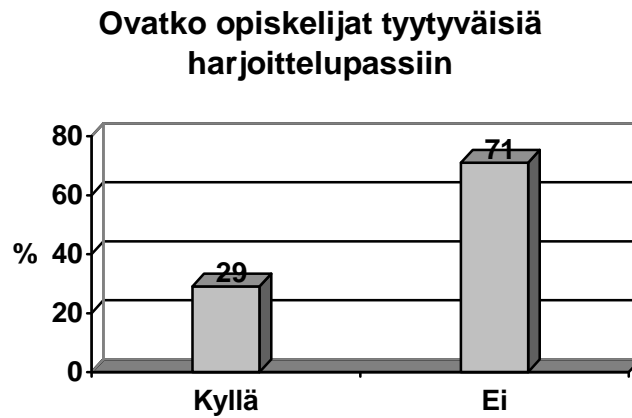
Vastaajat näkivät harjoittelupassin verkkoon siirtämisessä myös positiivisia asioita. Tärkeänä opiskelijat pitivät passin tallessa pysymistä, sillä verkossa olevaa passia ei voi hukata ja se pysyy hyvässä järjestyksessä koko koulutuksen ajan. Vastaajat kertovat miten heidän passeistaan on kadonnut sivuja tai se on kulunut käytössä. He sanovat verkossa olevan passin olevan helpommin käytettävissä ja se pysyisi paremmin ajan tasalla.

8 POHDINTA

Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat olivat enimmäkseen opintojensa loppupuolella (48 prosenttia), joten voimme todeta, että heillä on paljon omakohtaista kokemusta harjoittelupassin käytöstä. Tutkimuksen tulosten pohdinnassa käytimme hyväksi työmme tehtäviä. Pohdintaosuus on jaettu käsittelemään opiskelijoiden tyytyväisyyttä harjoittelupassiin, heidän esille tuomiaan kehittämishaasteita sekä sähköisen harjoittelupassin tarvetta.

8.1 Tyytyväisyys harjoittelupassiin

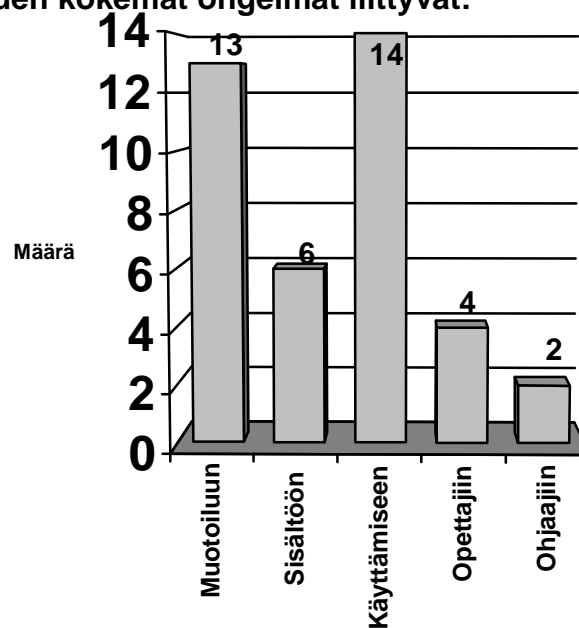
Opinnäytetyön lähtökohtana oli harjoittelupassin kehittämistarve ja sen uudistaminen. Kyselyssämme ensimmäinen kysymys liittyi tyytyväisyyteen harjoittelupassista ja koska 71 prosenttia vastaajista eivät olleet tyytyväisiä harjoittelupassiin, niin opinnäytetyömme lähtökohta oli aiheellinen (Kuvio 8.) Vastaajat olivat kohdanneet paljon ongelmia, mutta toivat esille myös hyviä puolia harjoittelupassista.

KUVIO 8. Opiskelijoiden tyytyväisyys harjoittelupassiin.

Tutkimuksessa selvisi, että 48 prosenttia opiskelijoista ei ollut motivoituneita harjoittelupassin käyttöön. Tulosten pohjalta voimme päätellä, että tämä johtuu harjoittelupassin käytössä esiintyneistä ongelmista.

Opiskelijoiden kokemat ongelmat liittyvät:

KUVIO 9. Opiskelijoiden kokemat ongelmat

8.2 Harjoittelupassin kehittämishaasteet

Automaattinen muotoilu ja paperiversion käytön hankaluus aiheuttavat ylimääräisiä ongelmia. Opiskelijat haluaisivat passista yksinkertaisemman käyttää ja säilyvämmän. Opiskelijoiden avoimien vastausten perusteella ongelmat jaettiin viiteen pääkohtaan. Ongelmat olivat: muotoiluun, sisältöön, käyttämiseen, opettajiin sekä harjoittelun ohjaajiin liittyviä. (Kuvio 9)

8.2.1 Muotoiluun liittyvät kehittämishaasteet

Monessa vastauksessa tuli esille, että harjoittelupassi tulisi olla helpommin muokattava. Opiskelijoista 67 prosenttia haluaisi muokata passista enemmän oman näköisensä ja 51 prosenttia haluaisi lisätä harjoittelupassiin harjoittelussa tai töissä oppimiaan klinisiä taitoja. Mielestämme harjoittelupassi on virallinen asiakirja, jonka täyttöä pitää kontrolloida sen virallisuuden säilyttämiseksi. Turha koristelu tai alleviivaaminen voi hankaloittaa passin lukemista. Jos opiskelija haluaa tehdä passiin muutoksia, on näiden asioiden oltava hyväksytyjä mallipohjia, jotta passin virallinen yleisilme säilyisi. Mielestämme klinisten taitojen lisääminen harjoittelupassiin voisi lisätä opiskelijan pätevyyden arviointia ja toimisi todisteena uudessa harjoittelupaikassa siitä, että opiskelija hallitsee kyseessä olevat toimenpiteet.

8.2.2 Sisältöön ja käyttämiseen liittyvät kehittämishaasteet

Voimme päätellä vastauksista suurimmaksi ongelmaksi sen, että passia pitää täyttää käsin sekä koneella. Passin sisältö on suojattu ja käyttäjän mahdollisuudet tuottaa omaa sisältöä on rajattu.

Nykyinen harjoittelupassi on hankala lukea suuren sivumäärän vuoksi. Sisällysluettelon puutteet ja sivunumeroiden sekavuus vaikeuttavat halutun tiedon löytämistä. Harjoittelupassissa on liikaa ylimääräistä informaatiota, joka on työnantajalle epäoleellista.

8.2.3 Opettajiin sekä harjoittelun ohjaajiin liittyvät kehittämishaasteet

Perehdytys harjoittelupassin käyttöön oli koettu riittämättömäksi 67 prosentin mielestä. Vastauksissa ilmeni, että opiskelijat eivät muista, onko heitä perehdytetty harjoittelupassin käyttöön tai se on tapahtunut opiskelujen alussa, jolloin on paljon uutta asiaa opittavana. Suuri kehittämishaaste on muista ammattikorkeakouluista tulevat siirto-opiskelijat, joilla ei ole ollut samanlaista harjoittelupassia käytössä lainkaan. Näiden opiskelijoiden perehdytys ja tuki harjoittelupassin käyttöön jää usein opiskelijan omalle vastuulle.

Opiskelijoita pyydettiin kertomaan avoimesti, miten harjoittelupaikan ohjaajat ovat suhtautuneet harjoittelupassin täyttämiseen. Yleisilme vastauksissa oli negatiivinen. Vastauksista näkyi myös harjoittelun arvioinnin hankaluus. Harjoittelun ohjaajan täytyy täyttää useita eri arviointikaavakkeita, joissa tulee päällekkäisyyksiä. Vastauksista voimme myös päätellä, että harjoittelun ohjaajat antavat mieluummin kirjallista palautetta harjoittelupassiin, kuin täyttävät numeraalista arviointikaavaketta. Eräs opiskelija kertoi ohjaajien pitävän harjoittelupassia hyvänä kokonaisuutena, josta saa kuvan opiskelijan kehittymisestä valmiiksi hoitajaksi. Eräs toinen opiskelija ottaa vastauksessaan esille tärkeän harjoittelupassin toteutuksen ongelman. Kyseinen opiskelija kertoo, miten hän ei ole voinut toimittaa kokonaista harjoittelupassia ohjaajan luettavaksi. Tämän takia vastaaja ajattelee, etteivät harjoittelun ohjaajat näe harjoittelupassia koko opiskelua kuvaavana dokumenttina. Ongelma liittyy tulostuksen vaikeuteen, jonka moni opiskelija kohtaa. Harjoittelupassi on rakennettu tietyn kaavan mukaan, mutta opiskelijoilla ei ole aina mahdollista edetä opinnoissaan samassa järjestyksessä. Vastaaja ei tiedä kuinka paljon varata sivuja jonkin harjoittelun kohdalle, hän ei siis ole voinut tulostaa kuin arvioitavan harjoittelun sivut. Harjoittelun ohjaaja on nähnyt vain kyseiseen harjoittelujaksoon liittyvän harjoittelupassin sivut eikä näe harjoittelupassia kokonaisuudessaan.

8.3 Sähköinen harjoittelupassi ja sairaanhoitajaopiskelijan urakehityksen seuranta

Kysyimme opiskelijoilta mielipidettä harjoittelupassin muuttamisesta sähköiseen muotoon. Vastaajista 87 prosenttia oli muutoksen kannalla. Opiskelijat kertoivat vastauksissaan suurimman osan koulutyöskentelystään tapahtuvan Internetissä, joten harjoittelupassi olisi luontevaa siirtää sinne.

Mielestämme sähköinen harjoittelupassi helpottaisi niin opiskelijoiden, opettajien ja harjoittelun ohjaajienkin osallistumista harjoittelupassin käyttämiseen. Ongelmat, joita opiskelijat esittivät vastauksissaan, ovat ehkäistävissä jos ne otetaan huomioon sähköisen harjoittelupassin kehittämisvaiheessa. Sähköinen harjoittelupassi ei voi kadota ja se pysyy aina yhtenäisenä, jolloin se helpottaa urakehityksen seurantaan. Ongelma, johon on syytä puuttua, on etteivät opiskelijat ole toimittaneet harjoitteluohjaajalle kokonaista harjoittelupassia vaan yksittäisiä sivuja. Tällöin harjoittelun ohjaaja ei saa kunnollista käsitystä sairaanhoitajaopiskelijan kehittymisestä eri harjoittelujen aikana. Harjoittelusta annettava palaute ei palvele sairaanhoitajaopiskelijan ammatillisen urakehityksen seurantaan, jos siinä ei oteta huomioon edellisiä harjoitteluja. Vesterinen (2002) kirjoittaa tutkimuksessaan, että harjoittelun on tarjottava opiskelijalle ammatillisia haasteita, kehittämismahdollisuuksia ja tilaisuuksia soveltaa ja kokeilla omaa osaamistaan (Vesterinen 2002, 201). Myös Muilu (2003) kirjoittaa ammatillisesta kehittymisestä opinnäytetyössään ja kertoo sen jatkuvan koko työuran ajan (Muilu 2003, 11). Näin opiskelijan ammatillisen kehittymisen jatkumon seurannassa on tärkeää ottaa huomioon opiskelijan aikaisempi harjoittelukokemus.

Johtopäätökset

Opiskelijat eivät ole tyytyväisiä harjoittelupassiin. Tutkimuksen tulosten perusteella harjoittelupassi olisi aiheellista päivittää ja saada sähköisesti täytettäväksi. Uuden sähköisen harjoittelupassin kanssa pystyttäisiin välttämään ongelmia, jotka tulivat tutkimuksessa esille. Sähköinen harjoittelupassi olisi helpompi ylläpitää, pysyisi tallessa ja olisi paremmin saatavilla. Se olisi aina kokonaisuus jolloin sairaanhoitajaopiskelijan harjoittelujen aikainen urakehitys olisi aina nähtävissä. Muotoilun ongelmat poistuisivat, koska kaikki käyttäisivät harjoittelupassia samalla tavalla. Opiskelijoiden motivaatio harjoittelupassin käyttämiseen parantuisi, koska suurin osa oli muutoksen kannalla. Sähköinen harjoittelupassi helpottaisi myös opettajien ja harjoittelun ohjaajien työtä sairaanhoitajaopiskelijan harjoittelun yhteydessä. Kun sairaanhoitajaopiskelija kirjaa tarkkaan kehittymisensä sairaanhoitajaksi, hänen työmarkkina-arvonsa paranee.

8.4 Luotettavuuden arviointi

Kuten mainitsimme, opinnäytetyömme aihe lähti halustamme uudistaa Jyväskylän Ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusohjelman sairaanhoitajan harjoittelupassia. Lähtökohtanamme oli oma kokemuksemme harjoittelupassin käytöstä, mikä sai tukea muiden opiskelijoiden kokemuksista.

Hirsjärvi ja muut (2000) muistuttavat tekstissään, että havainnot ja kokemukset ilmiöiden tulkinnoissa voivat olla virheellisiä. He toteavat myös, että mikäli tieto kertyy satunnaisesti, niin tieto on epäluotettavaa. Subjektiiivinen ote tutkimuksen teossa tekee tutkimuksesta myös epäluotettavan. (Hirsjärvi ym. 2000 , 20.) Koska tutkimuksen alkuidea oli meistä tutkimuksen tekijöistä lähtöisin, kiinnitimme erityisesti huomiota siihen, että kyselymme kysymykset eivät ole johdatteluvia. Halusimme kuitenkin, että kysely antaisi selviä tuloksia opiskelijoiden mielipiteistä, onko harjoittelupassia kehitettävä ja mitkä ovat sen kehittämishaasteet. Kysymyksiä asetellen takia tulokset voivat vaikuttaa puolueellisilta, koska harjoittelupassin positiiviset puolet jäivät kysymättä. Opiskelijat toivat vastauksissaan kuitenkin esille paljon positiivisiakin asioita, jotka

käsittelimme työssämme. Esimerkiksi ensimmäisessä kysymyksessä 71 prosenttia ei ollut tyytyväisiä harjoittelupassiin. Kysymyksen asettelussa ainoastaan tyytymättömiltä kysyttiin perusteita vastaukselleen. Tämän takia lopun lähes kolmanneksen, harjoittelupassiin tyytyväisen opiskelijan, mielipide jäi tutkimatta.

Kyselyssämme vastausprosentti oli 24. Kyselytutkimus suoritettiin nopealla aikataululla, jotta tulokset olisivat valmiina Sairaanhoidajaliiton tapaamista varten. Kyselyn ei ollut silloin tarkoitus olla opinnäytetyömme aiheena. Kuitenkin tutkimuksen tulokset vähäisestä vastaajamäärästä huolimatta olivat laadukkaita ja kokonaisvaltaisia, sillä ne käsittelivät harjoittelupassia kokonaisuutena ja tuloksista välittyi kokemus ja harjoittelupassin uudistamisen tarve. Myös vastausten luonteen perusteella suurempi vastaajamäärä ei muuttaisi tuloksia merkittävästi vaan harjoittelupassin kehittämistarve pysyisi edelleen samana.

Hirsjärven ja muiden (2000) mukaan ihmisillä on historian aikana ollut aina erilaisia ratkaistavia epäkohtia, jotka eivät selviä pelkästään maalaisjärjen avulla ja siihen tarvitaan uutta tutkimusta. He mainitsevat myös, että tutkimuksen avulla voidaan lisätä kiinnostusta uusiin asioihin tutkittavan asian alla ja voidaan saada tutkittavasta asiasta monipuolisempi kuva. (Hirsjärvi ym. 2000, 20-21.) Tekemämme kyselytutkimus sai meidät ajattelemaan sairaanhoitajan harjoittelupassiin liittyviä kehittämishaasteita huomattavasti monipuolisemmin, kuin mitä olimme ennen tutkimusta ymmärtäneet. Harjoittelupassissa oli paljon kehittämishaasteita, joita emme tulleet ajatelleeksi, esimerkiksi siirto-opiskelijoiden esiin tuomat perehdytykseen liittyvät asiat.

Hirsjärvi ja muut (2000) muistuttavat, että tutkijan tulee perustella esittämänsä väitteet ja kertoa esittämänsä väitteet suoraan ja ymmärrettävästi (Hirsjärvi ym. 2000, 25). Mielipiteemme kyselytutkimukseen liittyen pohjautuivat täysin kyselyn vastauksiin, emmekä tuoneet tutkimuksen ulkopuolista mielipidetämme mukaan raporttiin. Toimme vastaajien mielipiteet esille selkeästi niitä muuttamatta.

Tutkimuksemme teoreettinen viitekehys oli melko suppea, joten on syytä pohtia sen vaikutusta työmme luotettavuuteen. Aihetta oli tutkittu vähän aiemmin, joten kirjallisuutta aiheesta oli vaikea löytää. Lähdemateriaalimme oli kuitenkin melko uutta ja mikään lähde ei ollut julkaistu ennen vuotta 2000. Lähteisämme oli myös muutamia Pro-gradu tutkielmia sekä väitöskirjoja, jotka tuovat lisäarvoa luotettavuudelle. Tutkimuksessamme ammatillisen kehittymisen kartoittaminen jäi vähäiseksi, koska käsittelimme sitä vain Jyväskylän ammatti-
korkeakoulun harjoittelupassin kautta.

8.5 Tutkimuksen eettisyys

Hirsjärvi ja muut (2000) kertovat teoksessaan tutkimuksen eettisyyden periaatteita. He jakavat tutkimuksen eettisyyden perustelut kolmeen osa-alueeseen. Aiheet liittyvät tutkimusaiheen valintaan, tutkimushenkilöiden kohteluun sekä tutkimuksen rehellisyyteen. Tutkimusaiheen valinnasta kerrottaessa tulee esille, että tutkijan pitää aihetta valitessa pohtia, onko haluttava aihe liian muodinmukainen. Tutkijan pitää päättää haluaako hän tehdä tutkimuksen helpommin toteutettavasta aiheesta, josta mahdollisesti löytää paljon aineistoa, mutta millä ei loppujen lopuksi olisi niin paljon yhteisöllistä merkitystä vai haluaako hän ottaa vaikean aiheen joka laittaa liikkeelle mahdollisesti suuriakin muutoksia. (Hirsjärvi ym. 2000, 26.)

Aluksi lähdimme suunnittelemaan sähköistä harjoittelupassia. Työn edetessä päädyimme tekemään tutkimusta harjoittelupassin kehittämishaasteista. Halusimme tutkimuksemme avulla edistää harjoittelupassin kehittämistyötä. Työtä tehdessämme pyrimme kiinnittämään huomiota, miten käsittelisimme asiaa eettisesti oikein ja tieteellisen tutkimuksen periaatteilla. Aiheemme luonne voi olla eettisesti haastava, koska se tuo esille kehittämishaasteita harjoittelupassista Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Emme kuitenkaan pidä työtämme kritisoivana vaan haluamme painottaa sähköisen harjoittelupassin kehittämisen tarvetta.

Valitsimme tutkimushenkilöiksemme opiskelijat, koska heillä on ensisijaista käyttäjätietoa harjoittelupassin käytöstä. Tutkimuksissa toimme heidän mielipiteensä selkeästi esille niitä muokkaamatta. Kysely on toteutettu anonyymisti eikä siitä selviä vastaajan henkilötiedot.

8.6 Jatkotutkimusehdotus

Opiskelijat olivat tyytymättömiä nykyiseen harjoittelupassiin. Sähköisen harjoittelupassin kehittämistä yhteistyössä Sairaanhoidajaliiton kanssa voidaan pitää aiheellisena. Sairaanhoidajaliitto haluaa, että mahdollinen harjoittelupassi olisi käytössä kaikissa Suomen ammattikorkeakouluissa sosiaali- ja terveysalan hoitotyönopiskelijoilla. Jatkotutkimusaiheena voisi olla tutkia, minkälaista sairaanhoitajaopiskelijan urakehityksen seuranta on muissa ammattikorkeakouluissa ja mitä yhteistä niillä on Jyväskylän ammattikorkeakoulun harjoittelupassin kanssa. Tämän jatkotutkimuksen avulla on mahdollista kehittää yleispätevä pohja harjoittelupassille Sairaanhoidajaliiton verkkoportfolioon.

Toisena jatkotutkimusaiheena voisi olla tutkia sairaanhoitajien rekrytointitilanteita ja miten urakehityksen todistaminen esimerkiksi harjoittelupassin avulla nostaa sairaanhoitajan työmarkkina-arvoa.

LÄHTEET:

Harjoittelu sosiaali- ja terveysalalla. 2008. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu. Viitattu 11.2.2009. Sivut päivitetty 9.12.2008. <http://www.jamk.fi>, Palvelut yrityksille, Opiskelijatyöt, Harjoittelijat, Koulutusalaakohtaista tietoa harjoittelusta, Harjoittelu sosiaali- ja terveysalalla

Heinonen, N. 2003. *Terveysalan koulutuksen työssäoppiminen ja ohjattu harjoittelu*. Suositus sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille. Suositus julkaistu 31.12.2003. Viitattu 11.2.2008. <http://www.stm.fi/Resource.phx/stm/index.htx>, Julkaisut, 2004, Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 2003:22.

Hinkkanen, L. 2002 Hoitotyön opettajan ja käytännön ohjaajan yhteistyö käytännön opiskelun ohjauksessa- Pro gradu – tutkielma. Tampereen yliopisto, hoitotieteen laitos.

Hirsjärvi, S., Remes. P. & Sajavaara, P. 2000 Tutki ja kirjoita. 6., uudistettu laitos. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy.

Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto. 2009. Jyväskylä Ammattikorkeakoulu. Viitattu 8.2.2009. <http://www.jamk.fi/>, Koulutustarjonta, AMK-tutkinnot, nuorten koulutus, Sosiaali- ja terveysala, Hoitotyö, hoitotyön sv

Lehtola, A., Vehkaperä, A. 2008. Opiskelijaohjaus ennen ja jälkeen ohjaajakoulutuksen – Opiskelijavastaavien näkökulma. Pro gradu – Tutkielma. Oulun yliopisto, terveystieteiden laitos

Meretoja, Häggman-Laitila, Lankinen, Sillanpää, Rekola & Eriksson, E. 2006. Lähiohjaaja sairaanhoitajaopiskelijoiden ohjatussa harjoittelussa. Tutkiva hoitotyö 4,2, 10-16.

Muilu, A. 2003 Jyväskylä Ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia ohjatussa harjoittelusta. Opinnäytetyö Jyväskylä Ammattikorkeakoulu sosiaali- ja terveysala.

Mäkelä, N., Leiwo, L., Tiikkainen, P. & Heikkilä. Opiskelijavalinnan kehittäminen. Teoksessa J. Heikkilä., M. Miettinen., T. Paunonen. & N. Mäkelä. (Toim) 2003. Sairaanhoitajien urakehitys Keski-Suomessa. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 25. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja Terveysala.

Oinonen, I. 2000. Harjoittelun ohjaus hoitotyön koulutuksen eri vaiheissa. Licensiaatin tutkimus. Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden laitos, ammattikasvatus.

Oittinen, P., Paalanen, K., Liimatainen, L., Mäkelä, N. & Heikkilä, J. Sairaanhoidajaopiskelijoiden osaamisen kehittymisen ja urakehityksen tukeminen. Teoksessa J. Heikkilä., M. Miettinen., T. Paunonen. & N. Mäkelä. (Toim) 2003. Sairaanhoidajien urakehitys Keski-Suomessa. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 25. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala.

Papp, I. Teoksessa J. Heikkilä., M. Miettinen., T. Paunonen. & N. Mäkelä. (Toim) 2003. Esipuhe. Sairaanhoidajien urakehitys Keski-Suomessa. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 25. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala.

Sairaanhoidajan urakehitys Keski-Suomessa. 2003. Toim. J. Heikkilä., M. Miettinen., T. Paunonen & N. Mäkelä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.

Sairaanhoidajan harjoittelupassi hoitotyön koulutusohjelma. 2007. Viitattu 8.2.2009. <http://portti.jamk.fi>, R5 Generation, Kirjaudu, Harjoittelu Sote / Practical Training, Hoitotyö, Harjoittelupassit, Passit, Sairaanhoidajan harjoittelupassi.

Sosiaali- ja terveysalan opiskelija harjoittelijaksi. 2008. Viitattu 12.2.2009. www.jamk.fi, Palvelut yrityksille, Opiskelijatyöt, Harjoittelijat, Koulutusalakohdista tietoa harjoittelusta, Harjoittelu sosiaali- ja terveysalalla.

Vesterinen, M-L. 2002 Ammatillinen harjoittelu osana asiantuntijuuden kehittymistä ammattikorkeakoulussa. Väitöskirja Jyväskylän Yliopisto.

LIITTEET

LIITE 1. Kyselylomake sairaanhoitajaopiskelijoille.

Opintojen aloitusvuosi 200_

1. Olen tyytyväinen nykyiseen harjoittelupassiin Kyllä/Ei.

Jos et, niin mitä lisäisit tai muuttaisit siinä?

2. Näytän mielelläni mahdolliselle työnantajalleni harjoittelupassiani, koska se kertoo mielestäni tarpeelliset asiat työntekijänä. Kyllä/Ei

3. Työnantajani on kysynyt harjoittelupassiani. Kyllä/Ei.

4. Passin täyttäminen on helppoa? Kyllä/Ei Miksi? Mihin ongelmiin olet törmännyt?

5. Passin lukeminen on helppoa? Kyllä/Ei Miksi?

6. Olen motivoitunut täyttämään harjoittelupassia? Kyllä/Ei. Miksi?

7. Kuinka paljon käytät aikaa harjoittelupassin täyttämiseen harjoittelun aikana?

0-30min

30min-1h

yli 1h

8. Passin täyttämisen saatu koulutus on mielestäni ollut riittävää. Kyllä/Ei. Mitä olisit toivonut koulutuksesta?

9. Olen täyttänyt passia koulun antamien ohjeiden mukaan. Kyllä/Ei

10. Miten opettajat kannustavat passin täyttöön?

11. Miten harjoittelusi ohjaajat ovat suhtautuneet harjoittelupassin täyttämiseen?

12. Haluaisin pystyä lisäämään harjoittelupassiin työharjoittelussa tai työssä opittuja asioita. Kyllä/Ei

13. Haluaisin muokata harjoittelupassia persoonallisen näköiseksi. Kyllä/Ei

14. Harjoittelupassin ylläpitäminen verkossa on hyvä idea. Kyllä/Ei. Miksi?

Kiitos vastaamisesta terveisin Jaakko ja Samuli!

